РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ 1

Примено: 05-09.2012			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	2464/18		

Архивски знак 07-05
... 7105/20
05.09. 12 Потпис

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа (,,Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование (,,Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11 и 6/12), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **хорна** за петто одделение на шестгодишното основно музичко и балетско образование.

НАСТАВНА
ПРОГРАМА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ХОРНА

ОСНОВНО МУЗИЧКО
ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2012

ШЕСТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

1. ВОВЕД

Во шестгодишното основно музичко училиште на инструментот хорна можат да се запишат ученици кои наполниле од 8 до 10 години. Целта на наставата по хорна е на учениците да им се развие љубов кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и оркестарско музицирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења по однос на нивната содржина и форма. Учениците се обучуваат и стекнуваат знаења, навики и вештини за изведување на музичките дела и се оспособуваат за самостојна работа на инструментот хорна. Наставната програма за хорна е да се оспособи ученикот технички да го совлада инструментот за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сестран уметник. Наставата се изведува индивидуално. На крајот на учебната година секој ученик полага годишен испит.

- Неделниот фонд е 2 часа по 40 минути, односно годишен фонд - 72 часа.
- Статус на предметот: задолжителен.

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ПО ХОРНА ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД II ДО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се запознае со инструментот и неговите карактеристики и изразни можности;
- да објаснува за мелодиско и ритмичко читање и свирење на нотен текст;
- да се приспособува за свирење на дурски и молски скали во една, две и повеќе октави;
- да ги запознае и проширува знаењата за изразните можности на инструментот;
- да се здобие со искуство за свирење на нотен текст со посложена ритмичко-мелодиска и хармонска структура;
- да стекне потребни знаења за правилна стилска интерпретација на музиката;
- да се оспособува за соло, камерно и оркестарско музицирање;
- да развива способности за доживување и изразување на музиката;
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да развива љубов и интерес за изразување и доживување на музичкиот фоклор;

- да го развива музичкиот вкус и критичкото мислење;
- да биде информиран за истакнати музички уметници и творци во земјата и странство;
- да придонесува за збогатување на емоционалниот живот;
- да придонесува за негување на култивиран пријатен тон и чиста интонација;
- да придонесува за формирање на личност со позитивни лични одлики;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да придонесува за прифаќање и доживување на убавото во музиката;
- да стекнува љубов кон класичната музика;
- да ја доживее убавината на музиката;
- да формира навика и потреба за посета на концерти, оперско-балетски претстави и други музички приредби;
- да формира работна култура;
- да стекнува сознанија за музичката култура на своето опкружување;
- да ја развива креативноста;
- да препознава нотен текст, музички термини и ознаки;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да знае да репродуцира нотен текст (ритмички и мелодиски);
- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развие музичката меморија и вниманието;
- да стекне самодоверба во изведувањето на музичкиот текст;
- да го открива и почитува сопственото музичко изразување и да го почитува музичкото изразување на другите;
- да се поттикнува за работа во пар и во група;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесувањето во индивидуалните и во колективните музички активности.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ПО ХОРНА ВО V ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ја совладува техниката на дишење со помош на дијафрагмата;
- да зазема правилно држење на телото при свирењето;
- да ја запознава техниката на свирење скали во целокупниот опсег на хорната;
- да ја развива техниката на изведување атака;
- да ја развие синхронизацијата на прстите, јазикот и дишењето;
- да ја развива способноста за свирење на различните техники на артикулација: легато, стакато, портато, и др.
- да го негува чувството за метро-ритмичка пулсација и темпо,
- да развива способност за свирење мелодии и песни со разновидна ритмичко-мелодиска линија;
- да придонесува за негување на култивиран пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да развива способност за следење интонација од инструмент;
- да развива музичка меморија;
- да покажува интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби;
- да се оспособува за активно, внимателно слушање на музиката;
- да развива чувство за музичка изразност;
- да развива чувство за ритам;
- да развива интерес за изведување на спонтани импровизации на кратки музички мотиви;
- да знае да репродуцира нотен текст (ритмички и мелодиски);
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да ја развие способноста да ги изведува скалите и композициите во побрзо темпо.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема I: Скали			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: -да ги презентира скалите до три предзнаци; -да ги презентира разложено трозвуците и четворозвуците на соодветните скали; -да ги препознава тоновите во соодветни скали; -да ги демонстрира скалите технички правилно; -да ги презентира скалите со шеснаестини ноти; -да ги презентира скалите во побрзо темпо; -да презентира легато и портато; -да ги презентира скалите со различна артикулација; -да ги демонстрира дадените скали напамет; -да ги презентира трозвуците и четворозвуците на соодветните скали.	C-Dur / a-moll G-Dur / e-moll D-Dur / h-moll A-Dur / fis-moll F-Dur / d-moll B-Dur / g-moll Es-Dur / c-moll	Дурска скала Молска скала (хармонска) Трозвук Доминантен септакорд Намален септакорд	**Активност 1** Употреба на скалите во целиот опсег на хорната. **Активност 2** Користење на скалите по следниот редослед: скала, трозвук, разложен трозвук, четворозвук, и разложен четворозвук. **Активност 3** Употреба на правилниот прсторед за одделни тонови во некои скали. **Активност 4** Од молските скали се користат само хармонските молски скали. **Активност 5** Употреба на метроном за ритмички попрецизна презентација на скалите. Метод на демонстрација, монолошки метод, дијалошки метод метод на споредба.

Тема II: Технички вежби			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: -да се приспособува за техниката на свирење на инструментот; - да се приспособува за контролата на дишењето; -да го демонстрира правилно нотниот текст; -да ги демонстрира дадените вежби во соодветно темпо; -да демонстрира правилна интонација; -да го негува чувството за метро- ритмичка пулсација и темпо; -да ги употребува различните техники на артикулација. -да ги презентира вежбите во побрзо темпо; -да демонстрира свирење на вежби со различни нотни вредности.	- Тонски вежби - Технички вежби	Артикулација Стакато Легато Метрика Нотни вредности	**Активност 1** Употреба на јазикот како средство за повеќе видови на артикулација. **Активност 2** Користење на метроном. **Активност 3** Употреба на правилниот прсторед за одделни тонови во зададените вежби. Метод на демонстрација, монолошки метод, дијалошки метод метод на споредба, метод на обиди и грешки.

Тема III: Етиди			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: -да го демонстрира правилно нотниот текст на зададените етиди; -да го негува чувството за метро- ритмичка пулсација; -да го приспособува звукот и	- етиди	Етиди Артикулација Стакато	**Активност 1** Користење на етиди со различен карактер. **Активност 2** Употреба на правилниот прсторед за одделни тонови во зададените етиди.

интонацијата на инструментот; - да ја приспособува контролата на дишењето; - да ја приспособува синхронизацијата на прстите, јазикот и дишењето; -да ги препознава и употребува различните техники на артикулација на тонот: легато, стакато, портато, тенуто и др.; -да ги демонстрира дадените етиди во соодветно темпо; -да демонстрира правилна интонација; -да ги демонстрира етидите напамет за развивање на музичката меморија.		Легато Динамика Темпо	**Активност 3** Употреба на јазикот како средство за повеќе видови на артикулација во етидите. **Активност 4** Слушање етиди. **Активност 5** Користење на метроном. Метод на демонстрација, монолошки метод, дијалошки метод метод на споредба, метод на обиди и грешки.

Тема IV: Композиции со клавирска придружба

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да ја објаснува содржината на композицијата; -да го изедначува звукот и интонацијата на инструментот; -да го демонстрира правилно нотниот текст на зададените композиции; -да го презентира уметничкиот израз при интерпретацијата на	Свирење на композиции	Корепетиција Пијано	**Активност 1** Анализа на композицијата **Активност 2** Користење на композиции со различен карактер. **Активност 3** Користење на композиции од различни епохи. **Активност 4** Посета на концерти.

музичкото дело; -да ги разликува различните стилски карактеристики на зададените музички дела; -да демонстрира прецизност при изведбата на зададените композиции; -да ги демонстрира композициите напамет за развивање на музичката меморија.			**Активност 5** Учество на концерти и натпревари. **Активност 6** Проба со пијано придружба. Метод на демонстрација, монолошки метод, дијалошки метод метод на споредба, метод на обиди и грешки.

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Со оглед на возраста на учениците, часовите по хорна треба да вклучуваат различни видови на музички активности.
Се препорачува слушање на снимена музика и во изведба на наставникот, за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини. Учениците треба да се навикнуваат на свирење по ноти со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), правилно фразирање и да се негува чувството за метро-ритмичка пулсација. Обработка на композициите коишто се свират на часовите: хармонија, солфеж, музички форми итн. За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попрецизно интонирање да се применува пеење на нотниот текст.

Се препорачува посета на концерти во текот на целата учебна година, како и слушање на разновидна музика, а особено на композициите кои ќе се исполнуваат.
Се препорачува редовно појавување на учениците на аудиции, јавни часови, концерти, на електронски медиуми итн.
За добивање на пореална слика за напредокот на учениците во текот на учебната година потребно е учениците редовно да се пријавуваат и да учествуваат на државни и меѓународни натпревари.

- *Препораки за користење на годишниот фонд на часови* (ориентационо планирање на наставните часови по наставни теми и целини):
  - тема I: **Скали** - 12 часа;
  - тема II: **Технички вежби** - 25 часа;
  - тема III: **Етиди** - 25 часа;
  - тема IV: **Композиции со клавирска придружба -** 10 часа.

- *Наставни средства:*
  - инструмент;
  - усник
  - учебници по избор на наставникот;
  - посета на концерти и други музички манифестации;
  - Интернет, образовни софтвери;
  - списанија;
  - аудио-визуелни средства.

Користена литература (препорака):

Етиди и технички вежби:
К.Стари – Етиди за хорно
Д.Гиртл – Школа за хорна бр. 2
Шолар – Школа за хорна бр. 2
Копраш – Мелодиски и технички етиди за хорна, книга бр. 1

Композиции со клавирска придружба:
- Збирка на композиции од различни автори за хорна и клавир
- П.И.Чајковски – Збирка композиции за хорна и клавир (транскрипции)
- Шуберт – Аве Марија (транскрипција за хорна и клавир)
- Менделсон - Вокализа
- Шкроуп – Концерт за хорна и оркестар (клавир)

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа.

При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава кон индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете. Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. На крајот од годината се организира јавен час отворен за родителите и другите наставници на кој учениците би имале можност да ги претстават активностите застапени во текот на учебната година и своите постигања.

На крајот на учебната година ученикот полага испит со следнава програма:

Скали: две скали (дурска и молска)
Етиди: две етиди од наведената литература, со различен карактер (една мелодиска, една техничка)
Композиции: една композиција по слободен избор

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ

Целите и задачите на наставнот предмет хорна ќе се реализираат во кабинет за индивидуална настава, опремен со потребните наставни и нагледни средства, според нормативот за музичко училиште.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа по предметот хорна може да ја изведува лице кое завршило:
- факултет за музичка уметност, студиска програма хорна и стекнат назив дипломиран хорнист.

Наставникот треба да има стекнато педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

Изготвил: Работна група формирана со решение број 02-563/1 од 09.02.2012 година
Координатор: м-р Анкица Витанова, советник, Биро за развој на образованието
Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по **хорна** за петто одделение на шестгодишното основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден 03.09.2012

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11-4557/3
04.09 20 12 год.
СКОПЈЕ

Министер,

м-р Панче Кралев